

Jaarbericht RVDK '17

Het kind centraal bij (conflict)scheidingen

[Lees dit artikel](#) →

Vrijwillige anticonceptie voorkomt Risicozwangerschappen

[Lees dit artikel](#) →

Speciale aandacht voor Risicofactoren bij kindermishandeling

[Lees dit artikel](#) →

Inhoudsopgave

Gemeenten kunnen het verschil maken	2
Doorbreek de intergenerationele cirkel	3
Het kind centraal bij (conflict)scheidingen	4
Conflictscheidingen: ontwikkelingen en cijfers	5
Raadsonderzoek 'Risicofactoren' ondersteunt jeugdbeleid Delft	6
Bewustwording door vertrouwen	7
Bescherming ongeboren kinderen: onderzoek, instroom en besluiten	8
Jaarcijfers	9
Colofon	10

Gemeenten kunnen het verschil maken

Foto Robin Utrecht

Een wethouder die Jeugd in de portefeuille had en ik, hadden het voornemen om een dag van stoel te ruilen: zij een dag algemeen directeur van de Raad voor de Kinderbescherming, ik een dag wethouder van een gemeente met ongeveer 40.000 inwoners. Omdat dat voornemen door allerlei praktische zaken niet uitvoerbaar leek, besloten we op zijn minst een dag met elkaar mee te lopen, om zo toch op een andere manier kennis te maken met elkaars werk.

De gemeente kan op vele manieren de leef- en woonomgeving van haar burgers kan beïnvloeden. Bijvoorbeeld via beleid, uitkeringen, subsidies en sociale voorzieningen, huisvesting en politieke belangstelling. We bezochten een verloskundige praktijk die zich toegelegd had op centering pregnancy, een Amerikaans zorgconcept dat medische zorg en andere vragen rondom zwangerschap combineert en aankomende moeders in staat stelt ervaringen te delen en vragen te stellen aan vrouwen in dezelfde situatie. Rijk en arm, blank en gekleurd, ervaren en onervaren zitten bij elkaar in zulke gesprekken.

Een ander initiatief dat op de volle belangstelling van de wethouder kon rekenen, waren de zorgkaarten op een basisschool. Een kaart per leerling, waarop welomschreven stond aangegeven van welke zorgcategorieën sprake was en de omschrijving van wat er thuis aan de hand was. Zo werd al vroeg in beeld gebracht als er problemen waren of sprake van gedrag waar de leerkrachten zich zorgen over maakten. Deze zorgkaarten werden ook benut bij de overdracht naar het voorgezet onderwijs.

Zomaar twee initiatieven die kunnen voorkómen dat jongeren ongemerkt in de problemen komen - in ons jargon: in hun ontwikkeling worden bedreigd. De gemeenten kunnen dus flink invloed uitoefenen in het leven van de burger. Daarom is het goed om te weten waar die invloed, waar die aandacht extra nodig is. Bij de Raad voor de Kinderbescherming hebben we onderzoek gedaan naar de relatie tussen aanwezige risicofactoren in gemeenten en kindermishandeling. Het risico op kindermishandeling wordt vergroot als er zich meerdere risicofactoren in een gemeente of buurt voortdoen. Denk bijvoorbeeld aan eenoudergezinnen, tienermoederschap, criminaliteit of een laag besteedbaar inkomen. Er zijn gemeenten die deze kennis gebruikt hebben om die risicofactoren aan te pakken, zoals de gemeente Delft. (zie het artikel in deze editie van Kijk op Kinderbescherming). Zo kan de gemeente verschil gaan maken!

Kijk op de Kinderbescherming wordt een jaarlijkse uitgave, waarin we de cijfers van het afgelopen jaar publiceren, de instroom ontwikkeling bij de Raad voor de Kinderbescherming duiden, én waarin we extra aandacht besteden aan een thema rondom kindbescherming. Een thema dat door een aantal van onze eigen professionals is aangedragen. Deze Kijk op Kinderbescherming staat in het teken van risicofactoren. Risicofactoren bij kindermishandeling, maar ook risicofactoren die de kans op een onder toezichtstelling van ongeboren kinderen vergroten, en (conflict) scheidingen als risicofactor. Er om heen zijn interviews opgenomen met partners uit het veld. Samen beschermen we kinderen, die in de knel zijn gekomen. Dat doen we met ziel en zakelijkheid.

Annette Roeters
Algemeen directeur Raad voor de Kinderbescherming

Doorbreek de intergenerationele cirkel

Prof. Dr. Majone Steketee is bijzonder hoogleraar Orthopedagogiek, in het bijzonder intergenerationele overdracht van geweld in gezinnen. Op verzoek van de RvdK schreef zij een column over risicofactoren bij kindermishandeling. ‘We weten dat een cumulatie van risicofactoren de kans op kindermishandeling verhoogt.’

Steeds vaker kom ik hulpverleners tegen die mij vragen: ‘ik zie de kinderen van toen weer terug als ouders in mijn praktijk. Wat is er misgegaan? Wat hebben we niet goed gedaan?’ Hoe komt het dat de intergenerationele cirkel zo moeilijk kunnen doorbreken? Mijn antwoord is dat we te weinig oog hebben voor de kinderen. Een van de risico’s voor intergenerationele overdracht is een geschiedenis van kindermishandeling of verwaarlozing. Het niet verwerkt hebben van de eigen geschiedenis kan ertoe leiden dat kinderen als volwassenen in herhaling vervallen. We moeten daarom meer aandacht besteden aan wat de gevolgen zijn voor de kinderen als er thuis sprake is van kindermishandeling, partnergeweld of psychiatrische of verslavingsproblematiek van de ouders.

“

Een manier om de cirkel te doorbreken is zeer kwetsbare toekomstige ouders te ondersteunen bij het krijgen van hun eerste kind

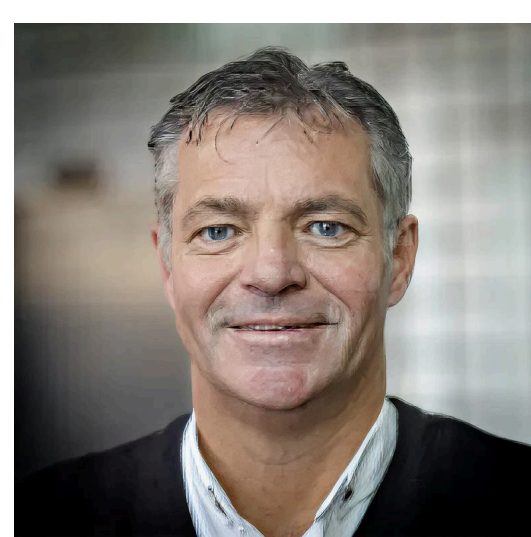
We zien dat 35% van de kinderen die gemeld worden bij Veilig Thuis traumaklachten hebben (Tierolf, Steketee & Lünemann, 2014). Toch krijgt het overgrote deel van deze kinderen zelf geen hulp geboden. Het aantal ouders in een conflictueuze scheiding neemt de laatste jaren toe. Ouders die in een vechtscheiding zijn verwickeld hebben te weinig aandacht voor de kinderen en creëren daardoor een onveilig opvoedklimaat. Als er sprake is van langdurige onveiligheid kan dat tot probleemgedrag en zelfs traumaklachten bij kinderen leiden. Een hulpverleningstraject waarin ook de kinderen begeleiding en ondersteuning aangeboden krijgen is van essentieel belang om de vicieuze cirkel van intergenerationele overdracht te voorkomen. Ook hier is het van belang dat kinderen zich kunnen uiten over hoe de strijd tussen hun ouders hen raakt.

Een andere manier om de cirkel te doorbreken is zeer kwetsbare toekomstige ouders te ondersteunen bij het krijgen van hun eerste kind. Voorzorg is een dergelijk preventie programma dat bewezen effectief is in het voorkomen van kindermishandeling. Het biedt intensieve en langdurige ondersteuning van deze jonge kwetsbare zwangere vrouwen die hun eerste kind willen opvoeden. Deze zwangere risicomogers hebben te maken met een scala aan problemen, waaronder ongezond gedrag, lage opleiding, sociaal isolement en huiselijk geweld in het heden en verleden. Wat deze aanpak zo succesvol maakt is dat het enerzijds gericht is op het verbeteren van het zwangerschaps- en geboorteproces voor moeder en kind en de ontwikkeling van het kind. Anderzijds is er aandacht voor de verbetering van de persoonlijke ontwikkeling van de moeder en haar mogelijkheden voor opleiding en werk, zodat zij meer kan betekenen voor haar kind.

Naast het garanderen van een veilige opvoedsituatie is het van belang om te kijken naar de onderliggende risicofactoren. Er zijn allerlei risicofactoren die een rol kunnen spelen, zoals armoede, werkloosheid, psychiatrische of verslavingsproblematiek van een van de ouders, sociaal isolement. Wat we ook weten, is dat een cumulatie van risicofactoren de kans op kindermishandeling verhoogt (Put, Hermanns & Sondejker, 2016). Over beschermende factoren weten we veel minder. Het hebben van een sociaal netwerk of steunsysteem en een ondersteunende partner kunnen helpen bij het doorbreken van de intergenerationele overdracht van geweld (Lünemann & Pels, 2013; Pels e.a., 2011). Daarnaast is opvoedingsondersteuning, zoals het leren van positief opvoeden, van belang (Dixon, Browne & Hamilton-Ciachristis, 2009). Als we deze gezinnen willen helpen, dan moeten de sociale context van gezinnen en de onderliggende risicofactoren in die context meegenomen worden.

Het kind centraal bij (conflict)scheidingen

Het aantal conflictscheidingen in Nederland blijft hoog: jaarlijks doet de RvdK in meer dan 5000 gevallen onderzoek naar het welzijn van kinderen. Het percentage van deze onderzoeken waar een kindbeschermingsmaatregel uit voortvloeit is sinds 2012 met vier procentpunten gestegen naar 23%: mogelijk een teken dat de complexiteit in deze zaken is toegenomen.

Johan Visser - Familierechter in Den Haag, teamvoorzitter familie en lid van dezelfde werkgroep

De huidige gang van zaken kan de strijd tussen ouders versterken, met het kind als uiteindelijk slachtoffer. Daarom probeert men overal in de keten op een andere manier naar problematische scheidingen te kijken. Zo zijn bij de RvdK verscheidene initiatieven in gang gezet en heeft de Rechtspraak succesvolle vernieuwingen ingevoerd, onder andere in het noorden van het land. Eén daarvan is het uniform hulpaanbod: een aantal voorgedefinieerde zorgtrajecten voor ouders en kinderen die kort na een zitting van start gaan, en waarvan van tevoren duidelijk is dat de gemeente deze financiert. De RvdK speelt een belangrijke rol bij deze vernieuwing in het omgaan met kinderen en scheidingen.

Familierechter Deirdre Klijn en raadsontzoeker Johan Zijlstra trekken samen op bij het toepassen van de werkwijze in de rechtbank van Groningen. Familierechter Johan Visser werkt samen met Klijn aan de toepassing van het uniform hulpaanbod in de rest van het land.

Wat is de aanleiding geweest om een uniform hulpaanbod te ontwikkelen?

Klijn: 'Na de transitie hadden wij als rechtbank niet meer de provincie als aanspreekpunt voor zorg, maar de zorgaanbieders in een groot aantal gemeentes; in mijn arrondissement zijn dat er 26. Dankzij het uniform hulpaanbod en goede afspraken tussen de rechtbank, de gezamenlijke gemeenten, hulpaanbieders en de RvdK kan ik een aantal vaste zorgtrajecten bieden aan kinderen en ouders en worden kinderen in verschillende gemeenten dus gelijk behandeld.'

Visser: 'Door alles te stroomlijnen boek je een enorme tijdswinst. Als de rechter een communicatietraject aanraadt dan neemt de hulpverlening al binnen vijf werkdagen contact op met beide ouders. Ook een eventuele negatieve terugrapportage van een hulptraject gaat vele malen sneller nu deze direct naar de RvdK gaat. Daarom wordt nu ook door rechtbanken en hoven in het hele land geprobeerd ook daar een uniform hulpaanbod tot stand te brengen.'

Zijlstra: 'Voorheen ging een negatieve rapportage terug naar de rechtbank, en dan was je na reacties van advocaten, een nieuwe zitting en verschillende wachttijden gemakkelijk een halfjaar verder. Nu komt een negatieve rapportage direct bij de RvdK terecht en zitten ouders, RvdK en de rechter binnen twee weken na de eindrapportage weer bij elkaar op zitting.'

Deirdre Klijn - Familierechter in Groningen en lid projectgroep visiedocument echtscheiding

Hoe groot is het aandeel van de zaken waarbij deze aanpak werkt?

Klijn: 'Ongeveer de helft van de trajecten slaagt volledig, maar ook als het traject niet eindigt in overeenstemming kan er flinke winst geboekt worden. In een recente zaak bijvoorbeeld hadden twee gescheiden ouders ruzie over de reiskosten van een omgangsregeling, nadat de moeder met haar nieuwe vriend was verhuisd. Ik heb ze een communicatietraject aangeboden en daar hebben ze veel aan gehad. Over de reiskosten zijn ze het niet eens geworden, daar heb ik alsnog een uitspraak over gedaan. Maar het hielp in hun onderlinge verhouding wel dat ze onder begeleiding met elkaar gesproken hadden.'

Zijlstra: 'Wij kregen de resultaten van dit traject binnen en zagen dat het ouderschap meer was opgepakt. Wij kunnen dan tegen de rechter zeggen: dit is een succes, beslis maar over het geld. Dat is officieel geen geslaagd traject, maar het is wel van nut geweest. Er is weer sprake van open communicatie.'

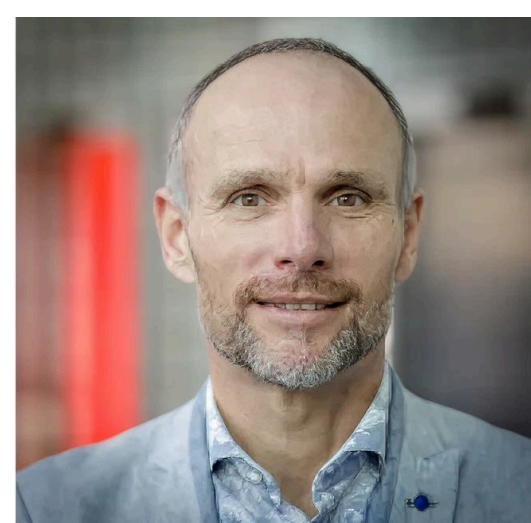
Klijn: 'In een zaak als deze komt het uniform hulpaanbod uitstekend van pas. Deze mensen hadden in essentie geen ruzie over de reiskosten, maar over het feit dat de vrouw een nieuwe man had. De vader voelde zich in de steek gelaten door haar vertrek. Ik kan als rechter in drie kwartier deze problematiek niet oplossen: er is te weinig tijd en ik ben geen therapeut. Maar ik kan nu wel een effectief traject aanbieden wat een week later al van start gaat.'

Behoud je de positieve effecten van een communicatietraject wanneer een van de partijen daarna in het gelijk wordt gesteld?

Klijn: 'We proberen de winst-verliesgedachte van ouders juist los te laten. De ouders willen bijna altijd allebei het beste voor het kind, ze hebben daar alleen andere ideeën over. Als je daar veel ruzie over maakt doet het er niet meer toe wie er gelijk heeft of wie er wint, omdat het kind al zo sterk lijdt onder de ruzie zelf.'

Zijlstra: 'Het gaat uiteindelijk om de belangen van het kind. Daarom past deze werkwijze zo goed bij de RvdK: we creëren beweging, leggen de verantwoordelijkheid terug bij de ouders en stellen het kind daarbij centraal.'

Zie voor meer informatie over het uniform hulpaanbod het visiedocument over echtscheidingen van de Raad voor de Rechtspraak.

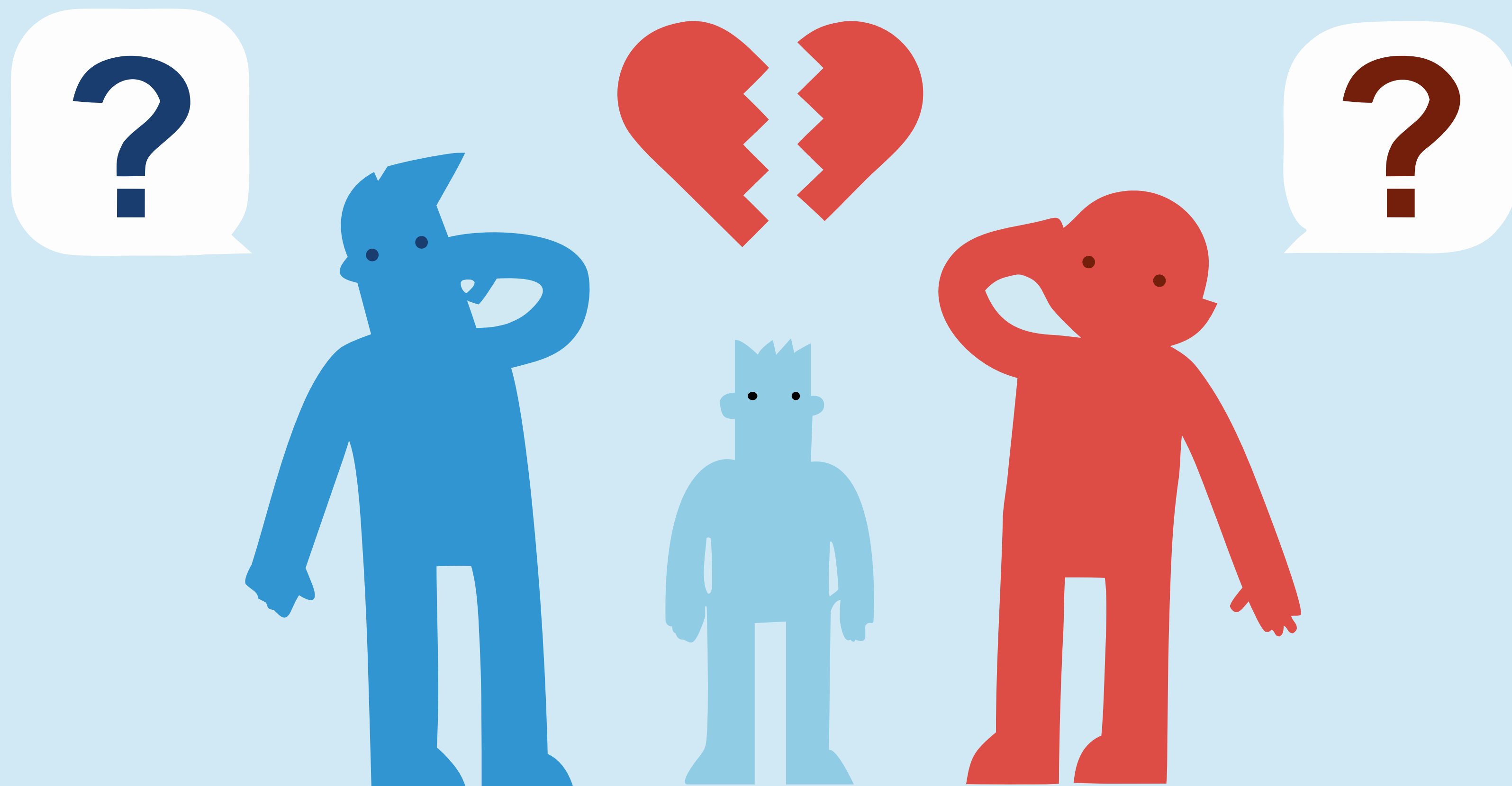

Johan Zijlstra - Raadsontzoeker en zittingsvertegenwoordiger voor de RvdK in Noord-Nederland

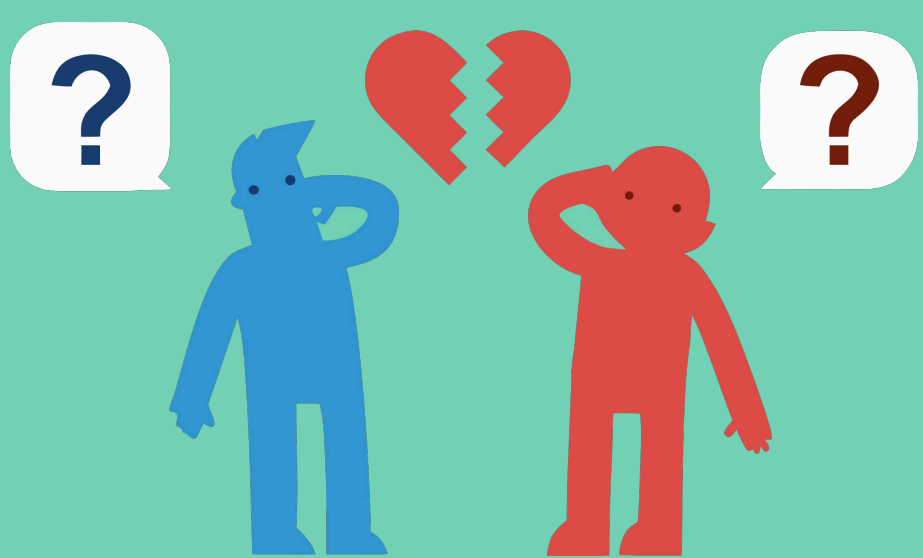
Johan Visser, Deirdre Klijn en Johan Zijlstra

Conflictscheidingen: ontwikkelingen en cijfers

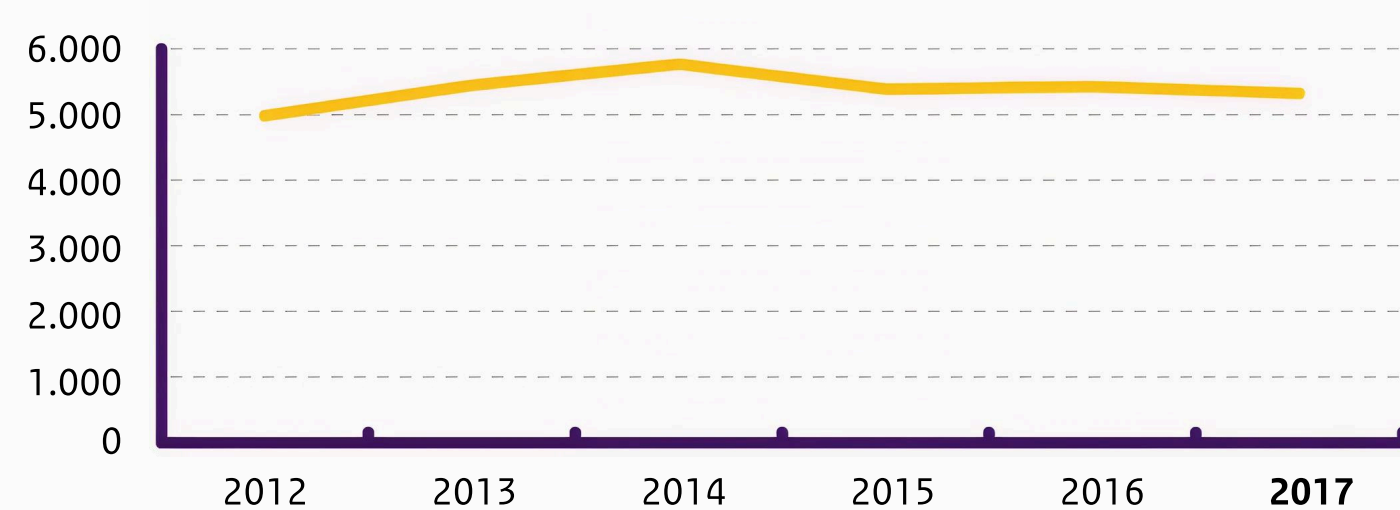
Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Conflictscheidingen

Het aantal conflictscheidingen in Nederland blijft hoog. Bij de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) geloven we erin dat een goede ondersteuning aan ouders die gaan scheiden een hoop leed kan voorkomen. Geen rechtspraak, maar rechtszorg. Natuurlijk zal een deel van de complexe scheidingen niet opgelost worden met preventieve maatregelen. Voor die kinderen zal de RvdK er altijd zijn.

G&O onderzoeken door de RvdK

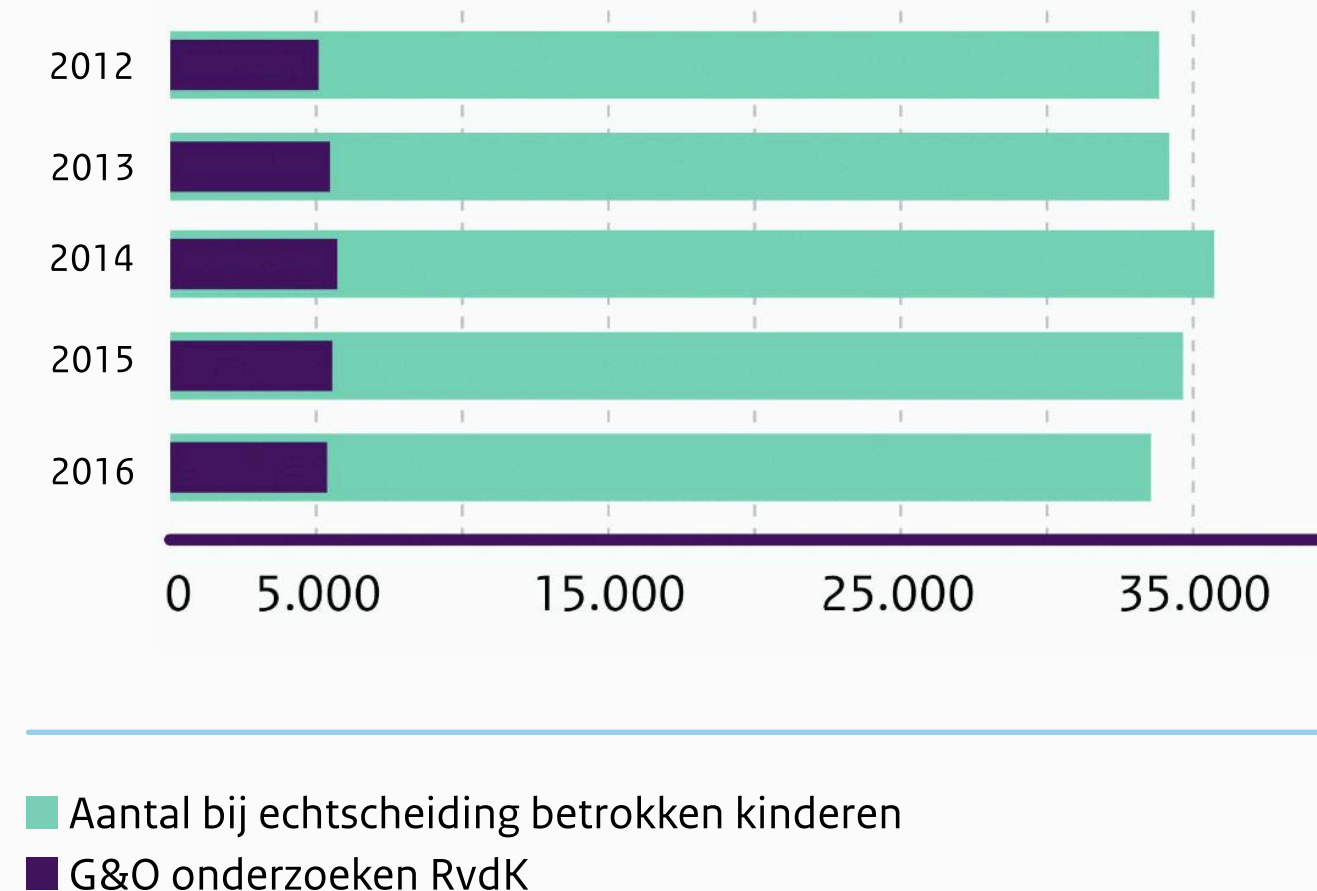

Ontwikkelingen G&O problematiek

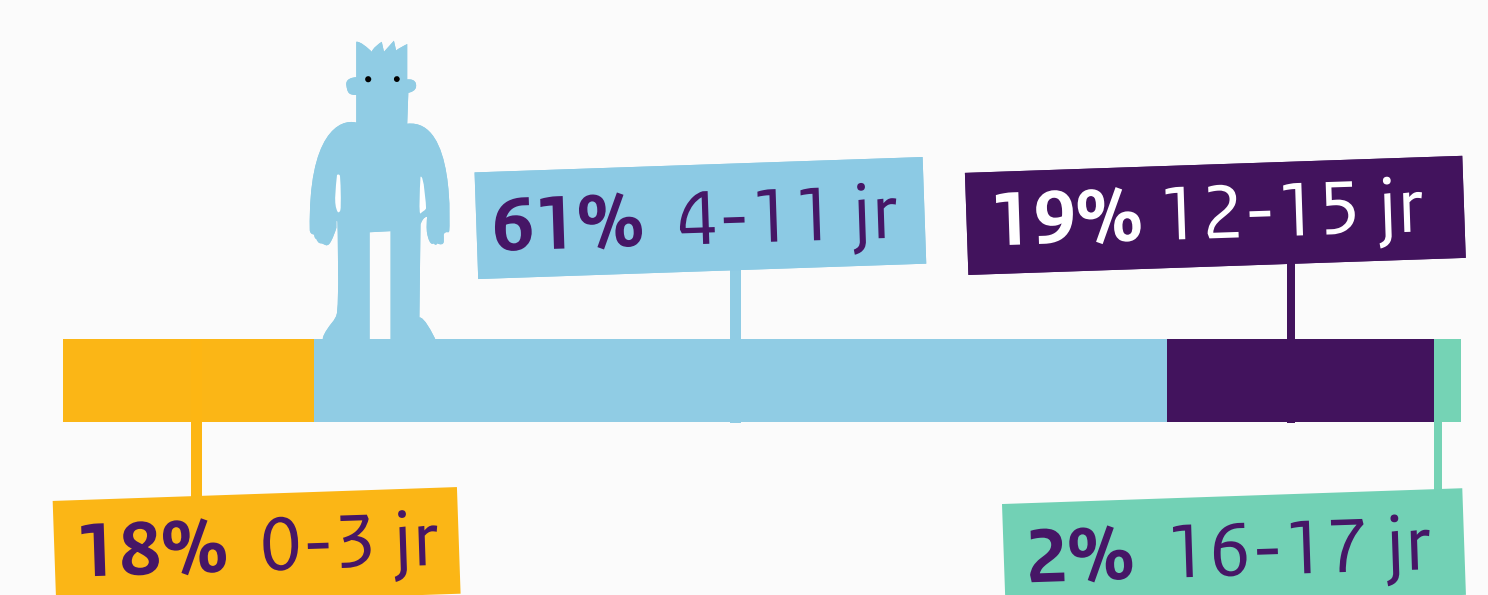
Gezag en Omgang (G&O) problematiek is complexe problematiek. Bij de RvdK en daarbuiten leeft het gevoel dat deze complexiteit is toegenomen. Dit is echter lastig te staven. Het percentage G&O onderzoeken waaruit ambtshalve (ook) een onderzoek naar een kindbeschermingsmaatregel wordt opgestart kan hier een indicatie voor zijn. Hier ziet de RvdK een toename van 19% in 2012 naar 23% in 2016 en 2017.

Instroom conflictscheidingen bij RvdK in context

Onderstaande grafiek geeft het aantal kinderen weer dat betrokken is bij een echtscheiding (afkomstig van het CBS). Dit aantal wordt afgezet tegen het aantal onderzoeken naar gezag en omgang van de RvdK. De tabel laat een redelijk stabiele verhouding zien.

Leeftijd van kinderen

Kinderen van 4-11 jaar vormen bij G&O de grootste leeftijdsgroep. Het aandeel 16-17 jarigen is erg klein, deze kinderen kunnen beter zelf aangeven wat ze nodig hebben en willen.

Invloed scheidingsproblematiek in het algemeen

In andere soorten onderzoek die de RvdK behandelt is vaker sprake van gescheiden ouders dan in Nederland in het algemeen.

- Bij 63% van de jongeren die in 2016 betrokken zijn geweest bij een strafonderzoek, wonen de ouders niet op hetzelfde adres.
- Bij schoolverzuimonderzoeken is dit percentage zelfs 69%.
- Bij onderzoeken naar een kindbeschermingsmaatregel wordt vaak scheidingsproblematiek aangetroffen. In 2016 zag de RvdK in ruim 72% van deze onderzoeken problematische (ex-) partnerrelaties in de meldingsgegevens.
- De percentages zijn hoog als we weten dat in de Nederlandse samenleving als geheel ca 19% van de 12 tot 17 jarigen in een gebroken gezin leeft.

Raadsonderzoek 'Risicofactoren' ondersteunt jeugdbeleid Delft

Is er een verband tussen risicofactoren en de mate van kindermishandeling in een bepaalde buurt? Marga Bakker, beleidsadviseur van de RvdK, probeerde met haar onderzoek Risicofactoren een antwoord te geven op deze vraag. Het antwoord is 'ja' en daar heeft de gemeente Delft haar voordeel mee gedaan. D66-wethouder Aletta Hekker, met o.a. jeugd en onderwijs in haar portefeuille, en Ton de Raad, gebiedsmanager bij de Raad voor de Kinderbescherming, bespreken het onderzoek en de voordelen die het biedt voor gemeentelijk jeugdbeleid.

Hekker zit met De Raad in het gemeentehuis van Delft aan tafel en zegt, wijzend op het rapport, dat zij het indertijd 'met groeiende interesse' heeft gelezen en dat het de gemeente 'een nieuwe dimensie heeft verschaft met wat er aan de hand is in Delft'. Het onderzoek geeft objectief per gemeente de aanwezigheid van risicofactoren op gezinsniveau, op sociaal-economisch en sociaal-cultureel gebied. Bovendien geeft het een beeld van de woonomgeving. In het rijtje van gemeentes met naar verhouding de meeste risicofactoren staat Delft op de 13e plaats. Vrij hoog, nietwaar? Hekker: 'Ja, dat komt denk ik vooral omdat in Delft armoede en schulden de grootste risicofactoren zijn. We hebben hier veel sociale woningbouw en daar wonen doorgaans niet de best bemiddelde Delftenaren. Overigens was er afgelopen jaar een gigantische groei van de aanvraag van jeugdhulp en maatschappelijke begeleiding. Daarbij kun je goed zien dat de ene buurt meer zorg nodig heeft dan de andere.' De Raad en Hekker beamen dat het onderzoek van Bakker een prima hulp is bij het analyseren en duiden van de problemen en waar deze zich afspelen. Het liefst nog zou de wethouder een overzicht per postcode zien.

Communityschool

Hoe hebben de RvdK en Delft elkaar gevonden? De Raad: 'Na de uitkomst van het rapport hebben we actief gemeentes benaderd met de vraag 'Wat kunnen we doen?' Vervolgens bleef het tamelijk stil. Met sommige gemeentes doen we vooral aan kennisdeling, maar van echt grote samenwerking is helaas nog geen sprake. Delft is hierop een goede uitzondering. We treffen elkaar aan de jeugdbeschermingstafels en er is overleg met het sociaal team voor multi-problem gezinnen.' De wethouder knikt instemmend: 'De samenwerking loopt goed. Armoede en schulden zijn vaak een voedingsbodem voor kindermishandeling. Door een wijk onder de loep te nemen en de risicofactoren te duiden, kun je al in een vroeg stadium actie ondernemen.' Als voorbeeld geeft zij de wijk Buitenhof, waar veel risicofactoren samenkomen: 'Hier heeft de analyse geleid tot de ontwikkeling van Communityschool 'De horizon', waar we niet meer werken met projecten maar met beschermende factoren in de basisvoorziening, zoals een verlengde schooldag, schoolontbijt, een kamer waar ouders kunnen samen komen en moestuintjes. Er is bovendien veel taalonderwijs, want de school kent 27 nationaliteiten.'

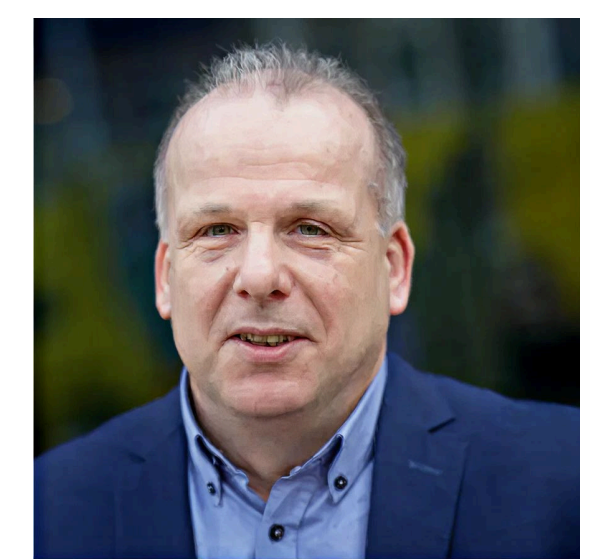
Aletta Hekker Wethouder
gemeente Delft

Scandinavische wind

De RvdK is blij met een team voor multi-problem gezinnen. Behalve dit team is er nog een jeugdteam dat zich specifiek richt op jeugdigen en hun ouders, zonder dat er sprake is van ernstige problemen. Hekker: 'In de meeste gemeentes is het precies andersom: wijkteams die zich richten op alle inwoners en een jeugdteam voor multi-problemgezinnen.' De Raad en Hekker zijn beiden warm voorstander van preventie, oftewel: het zo vroeg mogelijk signaleren van problemen, toegankelijke voorzieningen, en kinderen weerbaar maken. Wat dat laatste betreft zou Hekker graag zien dat de 'Scandinavische wind' ook onze kant komt opwaaien. Wat bedoelt zij hiermee? Hekker: 'In onder meer Denemarken zitten kinderen op één, uniforme school: er is geen speciaal onderwijs. In Zweden zijn de klassen kleiner en staan er meerdere leerkrachten voor de groep. In Delft hebben we daar een voorzichtig begin mee gemaakt met het Integrale Kindcentrum, waarvan er nu zo'n drie à vier zijn.' De Raad vindt het een mooi idee, maar denkt dat onze wetgeving het Scandinavisch model in de weg zit. Hekker onderkent dat, maar zegt dat zij 'graag de grenzen van de wet opzoekt.' Bovendien stelt zij dat de Zweedse cijfers uitwijzen dat daar het aantal kindermishandelingen opmerkelijk laag is.

Positieve cijfers

Geeft de nieuwe, op de preventie gerichte aanpak van de gemeente Delft al positieve cijfers te zien? Hekker: 'Zeker. Het aantal ondertoezichtstellingen is opvallend gedaald. Een indicator dat we op de goede weg zijn en dat preventie werkt. Ook bij de jeugdreclassering zien we een dalende trend.' De Raad denkt dat de RvdK hierin ook een rol speelt: 'Ik denk dan aan ons voorwerk op de rechtbank in echtscheidingszaken, en onze inbreng qua expertise en kennis aan de overlegtafels. In dit voorlandchap verricht de RvdK goed werk.' Verder ziet De Raad tot zijn tevredenheid dat straf en zorg steeds meer naar elkaar toegroeien: 'Veel kinderen die met de politie in aanraking komen, leven in een probleemgezin. Je kan dat niet los van elkaar zien.'

Ton de Raad
Gebiedsmanager voor de RvdK

Goud

Doordat de gemeente Delft zowel professionals als burgers de ruimte geeft het beleid mede vorm te geven, en het onderzoek Risicofactoren heeft daarbij zeker geholpen, is zij door Sociaal Werk Nederland aangewezen als 'Gouden Gemeente'. Allemaal mooi natuurlijk, zo'n eretitel, maar waarom heeft Delft zo weinig navolgers? Dat blijft voor beide partijen nog even gissen, maar een lichtpuntje is wel dat er binnenkort een andere regio een kijkje in de keuken komt nemen van de regio Haaglanden. Hopelijk zien zij dan hoe Delft een vooruitstrevende visie heeft omgezet in voortvarend en succesvol beleid. De Raad: 'Dat zou mooi zijn, want volgens mij is het ophalen en delen van elkaars professionele kennis en expertise de allerbelangrijkste sleutel tot succes.'

Weblog

'Je kunt woede in een situatie van echtscheiding vergelijken met verliefd zijn,' zei een raadsonderzoeker laatst tegen me. Mijn verbaasde gezicht kon haar niet ontgaan, dus ze legde het onmiddellijk uit. 'Als iemand verliefd is, ziet diegene de mindere kanten van haar geliefde helemaal niet. Hetzelfde geldt voor woede bij een echtscheiding jegens de partner. Alle positieve eigenschappen zijn onzichtbaar geworden, zelfs als je iemand op de goede kanten van zijn of haar ex-partner wijst. Nuchter nadenken lukt niet meer.'

Lees hier de volledige blog 'Scheiden is als verliefd zijn' van Annette Roeters.

Bewustwording door vertrouwen

Kan een goed gesprek over anticonceptie een risicozwangerschap voorkomen? En welke rol speelt de Raad voor de Kinderbescherming daarbij? Een gesprek met Connie Rijlaarsdam van GGD GHOR Nederland en Petra Stoltenborg van de RvdK.

Bescherming van ongeboren kind

Soms is het nodig een ongeboren kind in bescherming te nemen. Dit gebeurt als goede begeleiding en voorlichting geen effect hebben en de veiligheid van het ongeboren kind in gevaar is. De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) kan, als er redenen voor een kindbeschermingsmaatregel zijn, een verzoek indienen bij de rechter.

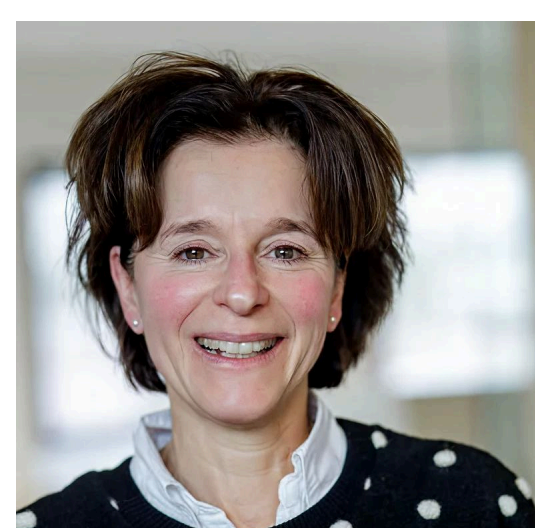
Uit dossieronderzoek bij de RvdK blijkt dat een aantal risicofactoren bij kwetsbare zwangeren en hun ongeboren kind voorspellers zijn van kindbeschermingsmaatregelen: ouders met een verstandelijke beperking, drugsproblematiek of psychiatrische problemen vormen een risico, maar ook schulden, alleenstaand ouderschap en onstabiele huisvesting. Bij deze risicofactoren is zwangerschap niet altijd een goed idee.

Connie Rijlaarsdam leidt bij de GGD GHOR Nederland het programma Nu Niet Zwanger: het proactief aanbieden van anticonceptie aan een kwetsbare groep waarbij complexe problematiek verantwoord ouderschap in de weg staat. Over de risicofactoren is het programma heel eerlijk tegen cliënten. 'We gaan rustig in gesprek over een kinderwens, seksuele contacten en anticonceptie,' vertelt Rijlaarsdam. 'Het is soms beter om een kinderwens uit te stellen wanneer er risicofactoren spelen als dakloosheid, verslaving of psychische problematiek. Die risicofactoren benoemen we duidelijk in de gesprekken. Meestal zien cliënten wel in dat het niet goed is om in deze fase zwanger te raken. Wij kunnen dan ondersteunen bij het kiezen van adequate anticonceptie tot deze risicofactoren zijn weggenomen.'

Vertrouwensband

Petra Stoltenborg is adviesteammedewerker bij de Raad voor de Kinderbescherming en heeft met een aantal collega's de training doorlopen die Nu Niet Zwanger verzorgt voor professionals in de keten. Stoltenborg geeft aan dat de rol van raadsonderzoeker vaak niet ideaal is voor het voeren van een gesprek over anticonceptie. 'Een raadsonderzoeker heeft vaak maar enkele gesprekken tijdens een onderzoek,' vertelt ze. 'Dat is onvoldoende voor een vertrouwensband, terwijl je die nodig hebt om het met iemand te kunnen hebben over het uitstellen van een diepe kinderwens.'

Daarbij zit niet alleen in de weg dat de RvdK relatief kort in beeld is. 'Als RvdK zijn wij voor veel mensen toch de organisatie die een kind uit huis kunnen laten plaatsnemen,' zegt Stoltenborg. 'Je kunt als vijand worden gezien, waardoor een gesprek in vertrouwen lastig is.' Rijlaarsdam begrijpt dat. 'Het is ons primaire doel om deze gesprekken in het reguliere werk op te nemen. Maar als er behoefte is aan een nieuw gezicht zonder negatieve associaties, dan kan er worden opgeschaald naar de GGD.'

Connie Rijlaarsdam -
Programmamanager Nu Niet
Zwanger bij GGD GHOR
Nederland

Handelsverlegenheid

Kwetsbare ouders zijn vanwege de problematiek vaak al ruimschoots in beeld bij instanties, maar het valt Rijlaarsdam op dat een kinderwens vaak onbesproken blijft. Daardoor is de anticonceptie slecht geregeld, ondanks het aantal hulpverleners dat eromheen zit. 'Er blijft veel liggen omdat hulpverleners dit niet tot hun verantwoordelijkheden rekenen,' vindt Rijlaarsdam. 'Ze vinden het de rol van de huisarts of de gynaecoloog. Maar er speelt ook een zekere handelingsverlegenheid, een gêne om dit gesprek aan te gaan. Hulpverleners stoppen het gesprek als het lastig wordt en denken dan ach, ze wil het zo graag. Met Nu Niet Zwanger gaan we verder dan dat.' Stoltenborg denkt dat die handelingsverlegenheid in mindere mate bij de RvdK speelt. 'Onderzoekers van de RvdK zijn het gewend om lastige, confronterende gesprekken te voeren, waardoor die stap kleiner is. Wij zijn gewend onze mening te geven, meer dan anderen in de keten.'

Petra Stoltenborg -
Raadsonderzoeker met
adviestaken bij RvdK
Midden-Brabant

Bewustwording

Het gaat volgens Rijlaarsdam uiteindelijk vooral om bewustwording, bij cliënten én hulpverleners. 'Als er tijdens gesprekken een kinderwens blijkt te zijn, blijf je met elkaar in gesprek. Je bent verslaafd, je hebt geen huis; hoe zie je dat voor je? Kan hier volgens jou een kind geboren worden?'

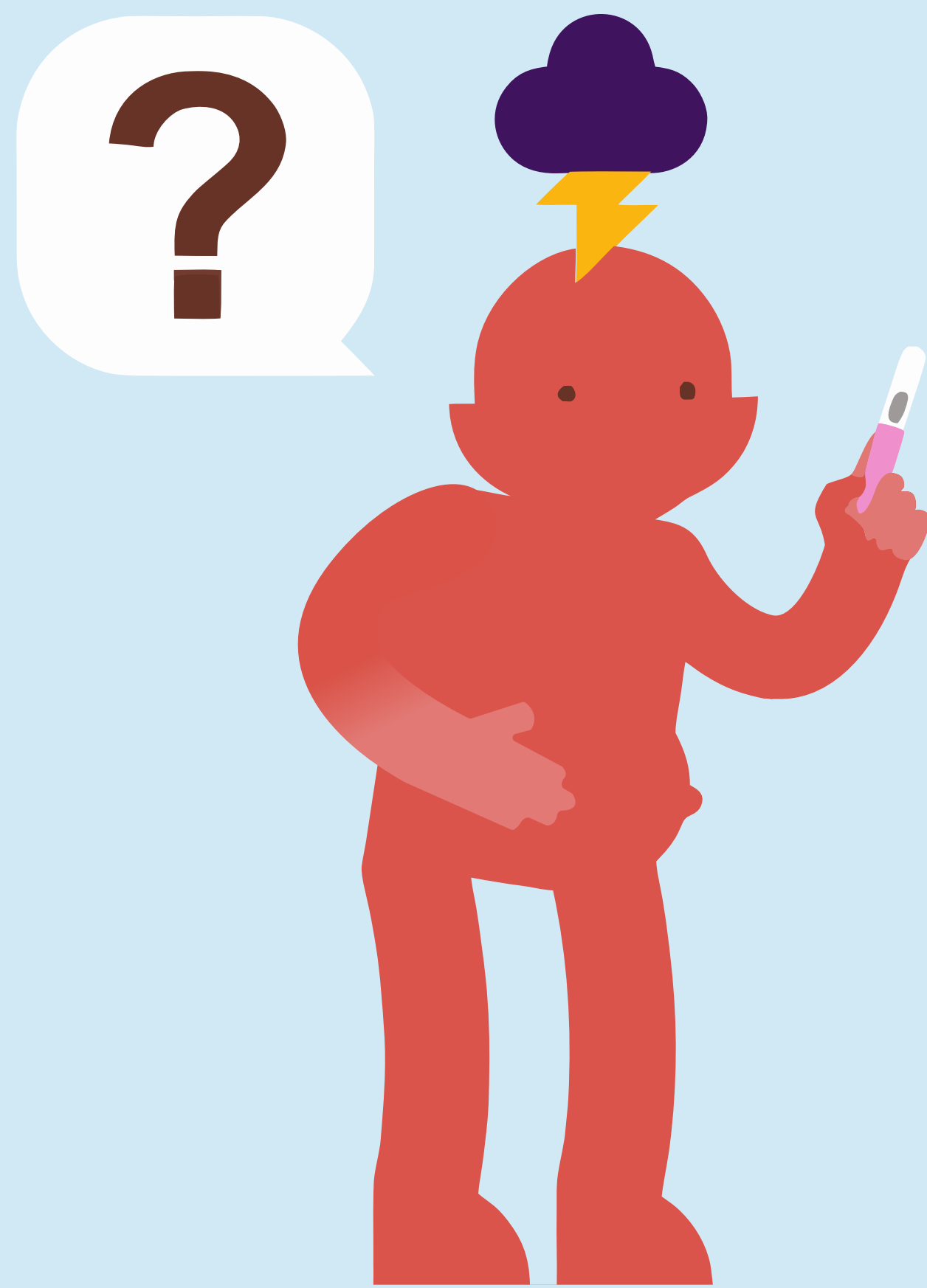
Ook in de keten is bewustwording een streven. Bij de RvdK Midden-Brabant gaat het de goede kant op. 'Recent zijn wij bij een aantal zaken kwetsbare ouders tegengekomen die net een kind gekregen hadden,' vertelt Stoltenborg. 'Op die momenten gaan wij direct het gesprek over kinderwens en anticonceptie aan. Vervolgens schakelen we de betrokken hulpverlening of Nu Niet Zwanger in.' Ze voelt veel enthousiasme rond het programma. 'Het zoemt rond. Het leeft. Iedereen bij de RvdK wil kinderen beschermen, maar als je het voor kunt zijn is dat vaak nog mooier.'

Bewustwording

Het gaat volgens Rijlaarsdam uiteindelijk vooral om bewustwording, bij cliënten én hulpverleners. 'Als er tijdens gesprekken een kinderwens blijkt te zijn, blijf je met elkaar in gesprek. Je bent verslaafd, je hebt geen huis; hoe zie je dat voor je? Kan hier volgens jou een kind geboren worden?'

Ook in de keten is bewustwording een streven. Bij de RvdK Midden-Brabant gaat het de goede kant op. 'Recent zijn wij bij een aantal zaken kwetsbare ouders tegengekomen die net een kind gekregen hadden,' vertelt Stoltenborg. 'Op die momenten gaan wij direct het gesprek over kinderwens en anticonceptie aan. Vervolgens schakelen we de betrokken hulpverlening of Nu Niet Zwanger in.' Ze voelt veel enthousiasme rond het programma. 'Het zoemt rond. Het leeft. Iedereen bij de RvdK wil kinderen beschermen, maar als je het voor kunt zijn is dat vaak nog mooier.'

Bescherming ongebooren kinderen: onderzoek, instroom en besluiten

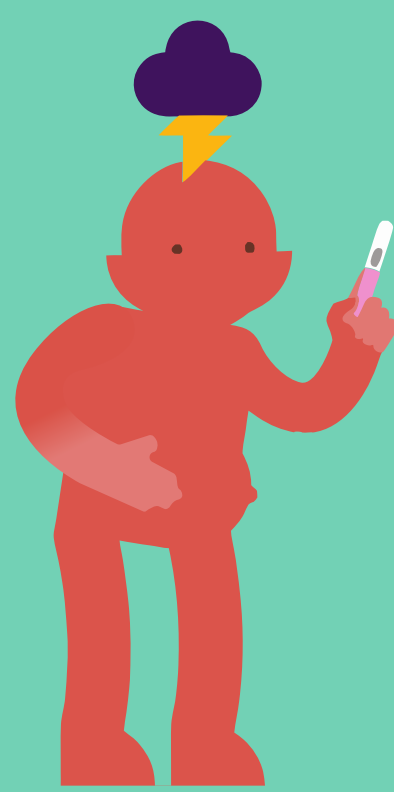

Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Bescherming ongebooren kinderen

Soms is het nodig een ongebooren kind in bescherming te nemen. Dit gebeurt als goede begeleiding en voorlichting geen effect hebben en de veiligheid van het ongebooren kind in gevaar is.

De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) kan, als er redenen voor een kindbeschermingsmaatregel zijn, een verzoek indienen bij de rechter.

Dossieronderzoek naar ongebooren en pasgeboren kinderen

Uit dossieronderzoek bij de RvdK blijkt dat alleenstaand ouderschap, huiselijk geweld, alcohol- en/of drugsgebruik van moeder, instabiele huisvesting, schulden van ouders en verstandelijke beperking van ouders voorspellende factoren zijn voor het verzoek om een kindbeschermingsmaatregel. Verder blijkt dat met het toenemen van het aantal risicofactoren de kans op het verzoeken van een kindbeschermingsmaatregel groter wordt.

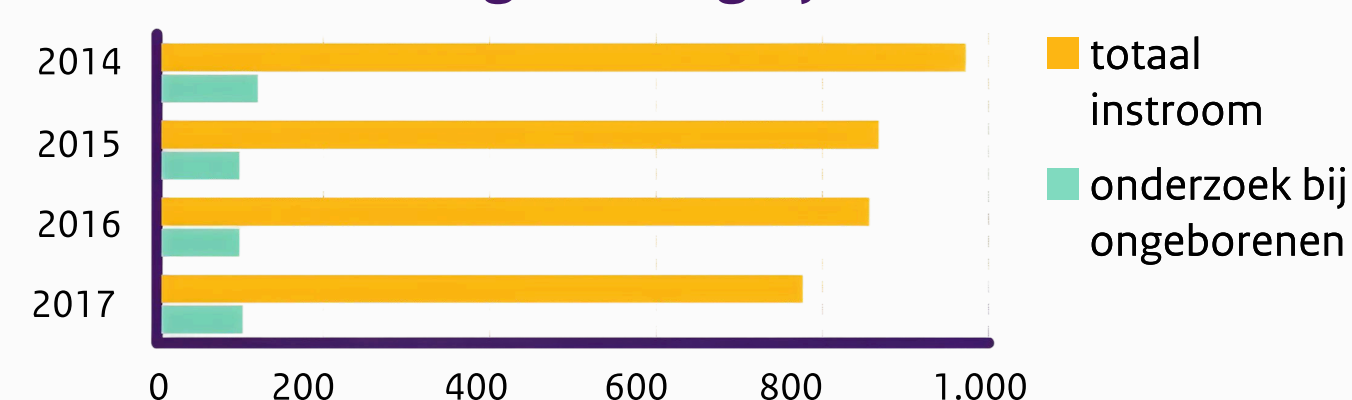
Instroom conflictscheidingen bij RvdK in context

Het aantal onderzoeken van de RvdK dat wordt gestart voor de geboorte van het kind is te verdelen in twee categorieën:

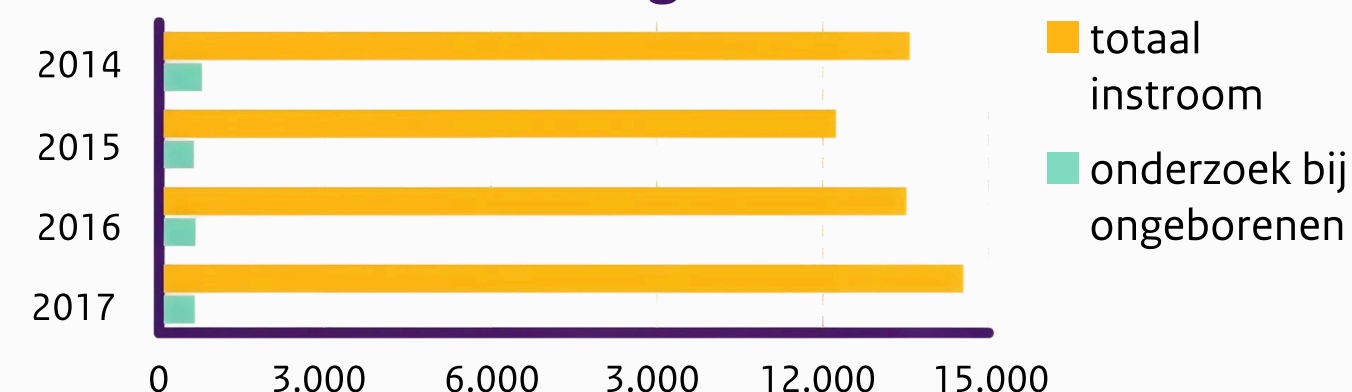
- Meldingen waarbij er zorg is voor het ongebooren kind en/of de toekomstige opvoedingssituatie van het nog ongebooren kind: de RvdK doet een "onderzoek kb-maatregel".
- Meldingen waar het gaat om situaties waarin ouders geen gezag over het kind kunnen uitoefenen bijvoorbeeld omdat de moeder minderjarig is, gedetineerd is of onder curatele staat. De RvdK doet dan een "onderzoek gezag en voogdijkwesties".

Ongeveer 11% van onderzoeken gezag- en voogdijkwesties is gestart voor de geboorte van het kind, en ongeveer 4% van de onderzoeken naar een kindbeschermingsmaatregel.

Onderzoek Gezag en Voogdijkwesties

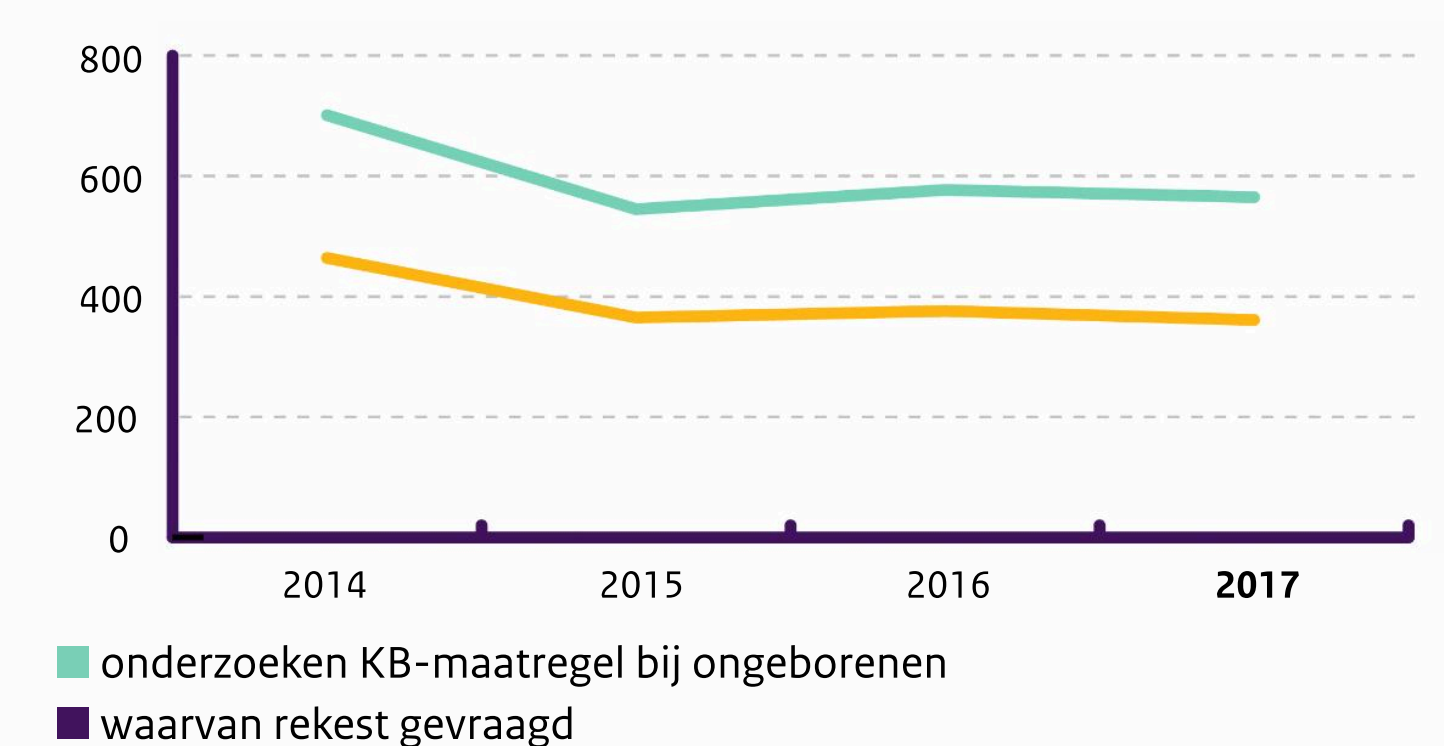
Onderzoek KB-maatregel

Besluiten van de RvdK

De RvdK kan de rechtbank verzoeken een kindbeschermingsmaatregel op te leggen. Dit kan een ondertoezichtstelling (OTS) of een gezagbeëindigende maatregel zijn. Bij een OTS kan ook een machtiging uithuisplaatsing worden verzocht (MUHP). Als er sprake is van een spoedmaatregel dan spreken we van een voorlopige ondertoezichtstelling (VOTS).

Aantal gevraagde kindbeschermingsmaatregelen

Van de 204 zaken waarbij in 2014 voor de geboorte is besloten om geen kb-maatregel te verzoeken heeft:

74%

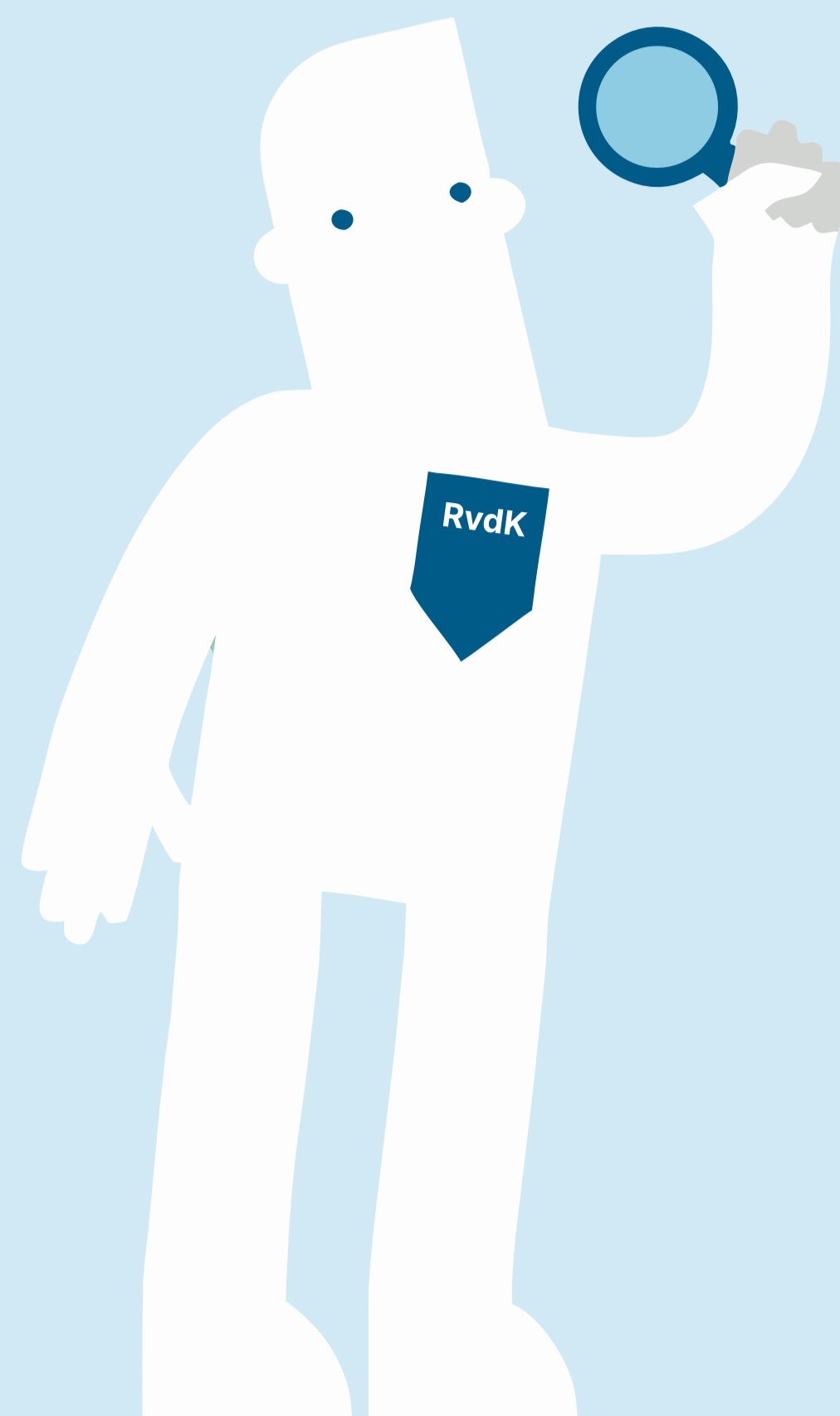
van de kinderen tot 2017 geen contact meer gehad met de RvdK.

26%

van de kinderen in 2017 alsnog te maken gehad met een onderzoek van de RvdK.

20% van 204 zaken leidde alsnog tot een rekest voor een kb-maatregel.

Jaarcijfers

In Nederland leven zo'n 3.4 miljoen minderjarige. Jaarlijks krijgen ongeveer 35.000 kinderen te maken met de Raad voor de Kinderbescherming.

Cijfers instroom per gemeente en jeugdzorgregio

Elk jaar publiceert de RvdK de instroomcijfers. Dit overzicht geeft per gemeente aan bij hoeveel beschermingsonderzoeken wij in de periode van 2013 tot en met 2017 betrokken waren. De gemeenten zijn tevens gebundeld per jeugdzorgregio.

Het aantal onderzoeken ingestroomd in 2017

Beschermingsonderzoek: 16.132
Gezag en omgangsonderzoek: 5.268
Adoptie gerelateerde activiteiten: 1.683
Strafonderzoek: 11.421
Onderzoek schoolverzuim: 2.959
Coördinatie taakstraffen: 7.444

Voor de landelijke cijfers en meer informatie over de RvdK kunt u ook kijken op Kinderbescherming.nl

Risicofactoren: Gemeenten kunnen het verschil maken

Het ontstaan van kindermishandeling heeft vaak te maken met een opeenstapeling van risicofactoren. De RvdK heeft onderzoek gedaan naar het verband tussen risicofactoren en het voorkomen van kindermishandeling in een gemeente over de jaren 2015 en 2016. Het blijkt dat er een significant verband bestaat tussen de totale risicoscores van gemeenten en de gemiddelde instroom beschermingsonderzoeken per 10.000 minderjarigen. De risicoscores van de gemeenten zijn afgezet tegen de gemiddelde score van de jeugdzorgregio waaronder zij vallen. Bekijk hier de [risicofactoren per jeugdzorgregio en gemeente](#).

Instroomontwikkelingen

De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) geeft een zo goed mogelijk inzicht in de instroom. In deze analyse kijken we dat de redenen achter een hoge of juist lage instroom kunnen zijn. We hebben de instroom op zes typen onderzoek geanalyseerd: Bescherming, Gezag en Omgang, ASAA, Strafzaken, Schoolverzuim en Taakstraffen. Per onderdeel geven we inzicht in de cijfers en een beknopte analyse met mogelijk de verklaringen en denkrichtingen.

Colofon

Jaarbericht RvdK, Jaarbericht 2017 Jaargang 2017

Publicatiedatum

woensdag 25 april 2018

Productie

Raad voor de Kinderbescherming

Eindredactie

Raad voor de Kinderbescherming - vakgroep communicatie

Internet

<http://www.kinderbescherming.nl>

Copyright

CC0 1.0 Universal